СУТНІСТЬ ТА МЕТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

ВАКУЛЕНКО Олександр Федорович - кандидат юридичних наук

УДК 343.1
DOI: https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2022.4.42

Сутність доказування в умовах воєнного стану визначено як практичну та розумову діяльність уповноважених законом суб'єктів кримінального процесу, яка полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, що здійснюється в умовах воєнного стану.

Метою доказування у кримінальному провадженні в умовах дії правового режиму воєнного стану є встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення поза розумним сумнівом. Такий підхід, по-перше, відповідає законодавчій регламентації діяльності із доказування як встановлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України). З іншої сторони, він визначає межі достовірності встановлених обставин для суду та інших учасників кримінального провадження - поза розумним сумнівом, коли немає іншого обґрунтованого пояснення події кримінального правопорушення.

Ключові слова: доказування, докази, кримінальне провадження, кримінальне судочинство, кримінальне процесуальне законодавство, судова практика, воєнний стан.

Постановка проблеми

У кримінальному процесі доказування є центральним елементом, що забезпечує реалізацію принципів справедливого судочинства, встановлення істини та винесення обґрунтованих рішень. Попри значну увагу науковців до проблем доказування, досі залишаються дискусійними питання щодо його сутності, цілей, функціонального навантаження та місця в системі кримінального провадження. Особливої актуальності ці питання набувають в умовах реформування кримінального процесуального законодавства України, адаптації до європейських стандартів правосуддя та зростання ролі змагальності сторін. Виникає необхідність у ґрунтовному теоретико-правовому аналізі доказування як процесуальної діяльності, що спрямована не лише на встановлення фактів, але й на досягнення певних цілей, зокрема забезпечення прав і свобод учасників процесу. Нерозуміння або нечітке визначення сутності та мети доказування на практиці може призвести до порушень прав людини, процесуальних зловживань або винесення неправосудних рішень.

Аналіз останніх досліджень

Питанню сутності та мети доказування в кримінальному провадженні у літературі присвячено чимало наукових праць. Це питання турбувало як дореволюційних фахівців, науковців радянського періоду та сучасних вчених. Зокрема, таких як: Аленін Ю. П., Альперт С. А., Гловюк І. В., Гмирко В. П., Гончаренко В. Г., Грошевий Ю. М., Зеленецький В. С., Іщенко В. М., Кайло І. Ю., Капліна О. В., Коваленко Є. Г., Лобойко Л. М., Мірошниченко Т. М., Нор В. Т., Панова А. В., Погорецький М. А., Ратушна Б. П., Сергєєва Д. Б., Сівочек С. М., Сибільова Н. В., Слінько С. В., Слюсарчук Х. Р.,

Степаненко А. С., Старенький О. С., Стоянов М. М., Стахівський С. М., Тертишнік В. М., Тітко І. А., Трофименко В. М., Тютюнник В. В., Удалова Л. Д., Філін Д. В., Чупрікова І. Л., Шило О. Г., Шумило М. Є., Яновська О. Г. та багато інших. Поряд із цим, на сьогодні немає єдиного погляду щодо сутності та мети доказування. Крім того, зазначені питання щодо доказування в умовах дії правового режиму воєнного стану взагалі не підіймались.

Метою проведеного дослідження є визначення сутності та мети кримінального процесуального доказування в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу

Поняття та сутність кримінального процесуального доказування віднайшли своє відображення як у науці кримінального процесу, так і на рівні кримінального процесуального законодавства. У попередніх розділах дослідження ми частково торкались вказаної проблематики. Однак, розглянемо існуючі концепції до розуміння сутності, мети і завдань доказування в цілому та, відповідно, і в умовах воєнного стану. Так, на думку окремих науковців найпоширенішим підходом до тлумачення процесу доказування в кримінальному провадженні залишається концепція, яка визначає його як процесуальну діяльність, спрямовану на збирання, перевірку та оцінку доказів. Методологічною основою цієї концепції досі залишається філософська теорія пізнання та її складова – теорія відображення. Проте в сучасній філософії та кримінально-процесуальній теорії ця методологія нерідко піддається критиці, яка не завжди є обґрунтованою. У межах цієї концепції продовжують точитися дискусії щодо низки ключових питань, серед яких співвідношення між процесами пізнання і доказування, визначення мети доказування, що багатьма правниками розуміється як встановлення певного виду істини (абсолютної, судової, матеріальної або формальної), а також питання щодо суб'єктів цього процесу та їхніх ролей [1, с. 310].

Зокрема, у навчальній літературі кримінальне процесуальне доказування визначається як «врегульована законом процесуальна діяльність, що полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження» [2, с. 94–95]. Автори іншого навчального посібника визначають кримінальне процесуальне доказування як «встановлення за допомогою доказів усіх фактів, обставин, що мають значення для вирішення кримінального провадження» [3, с. 288]. Інші науковці зазначають, що кримінальне процесуальне доказування – це «діяльність суб'єктів кримінального провадження із збирання (формування), перевірки та оцінки доказів, а також із формулювання на підставі цього певної тези (обвинувальної чи виправдувальної) та наведення аргументів для її обґрунтування» [4, с. 39]. Визначення кримінального процесуального доказування надано і в КПК України, де відповідно до ч. 2 ст. 91 КПК України «доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження» [5].

Щодо наукових джерел, то у них визначення доказування різниться. Зокрема, В. Т. Нор, В. М. Тертишник, С. Д. Слинько, С. М. Стахівський розуміють доказування як «практичну діяльність уповноважених законом суб'єктів, яка відбувається в особливій процесуальній формі шляхом збирання, перевірки й оцінки доказів із метою встановлення істини в кримінальній справі» [6, с. 73–75; 7, с. 57–58; 8, с. 14]. На думку Ю. М. Грошевого «доказування – це різновид пізнання обставин минулої події, основний елемент кримінально-процесуального пізнання». Метою доказування, на думку дослідника, є встановлення фактів, що становлять складову предмета доказування у кримінальному процесі [9, с. 144]. На думку М. Є. Шумила, доказування виступає ключовою формою пізнання в рамках кримінального судочинства. Воно здійснюється у відповідності до встановлених процедур і відображає гносеологічні, правові та психологічні закономірності, що лежать в основі визначення винуватості чи невинуватості особи у скоєнні злочину [10, с. 118].

Ми схвалюємо цей підхід, оскільки він орієнтує дослідження на аналіз конкретних

обставин, уникаючи зосередженості на абстрактному філософському трактуванні поняття істини.

Л. М. Лобойко розглядає доказування як важливий елемент кримінальної процесуальної діяльності, виконаний у правових та логічних межах. Цей процес включає формування можливих версій щодо сукупності юридично значущих обставин, збирання, перевірку і оцінку доказів відповідно до цих версій. Крім того, він передбачає обґрунтування достовірних висновків щодо доведеності вини особи та їх подальший захист у судовому провадженні. [11, с. 115–116]. Є. Г. Коваленко трактує процес пізнання як аналіз та вивчення обставин конкретної справи, тоді як доказування визначається ним як логічне і аргументоване обґрунтування висунутих суджень або тверджень [12, с. 92]. М. А. Погорецький стверджує, що основний зміст процесу доказування полягає у встановленні фактів, пов'язаних зі злочином, формуванні процесуальних доказів та їх використанні як обґрунтування для прийняття рішень у межах кримінального провадження. При цьому процес доказування є невід'ємною частиною пізнавальної діяльності в кримінальному провадженні, співвідносно поєднуючи ціле з його складовою частиною [13, с. 498, 230]. І. І. Котюк обґрунтовує концепцію доказування, що базується на двох ключових аспектах: «збирання – оперування». Ця концепція охоплює пізнавальний аспект, який спрямований на встановлення фактичних даних або отримання на їх основі знань про шукані факти, а також процесуальний аспект, що включає виявлення, фіксацію, перевірку, оцінку доказів і подальше їх використання в процесі доказування. [14, с. 31]. У своїй авторській концепції В. П. Гмирко визначає доказування як прикладну юридичну діяльність, яка поєднує пізнавально-дослідницькі та проєктно-реалізаційні аспекти. Ця діяльність здійснюється органами обвинувальної та судової влади й спрямована на заміну праворелевантних подій юридичними конструкціями, що базуються на зібраних відповідно до процесуальних норм фактичних даних [15, с. 179]. Однак, вказаний підхід піддається критиці у літературі. Слід погодитись із точкою зору, що це визначення не дає повного уявлення про суть цього явища як пізнавально-практичної діяльності. Запропоноване концептуальне визначення не охоплює всіх семи «функціональних місць» доказування, які сам автор виділив. Більше того, визначення кримінального процесуального доказування, надане В.П. Гмирком, не відповідає сучасній змішаній моделі кримінального процесу України, введеній Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року. У цій моделі суб'єктами доказування є сторони кримінального провадження: сторона обвинувачення (глава 2 КПК України) та сторона захисту (глава 3 КПК України). При цьому на суд покладений обов'язок забезпечувати реалізацію повноважень цих сторін (ч. 6 ст. 22 КПК України), зокрема й щодо доказування. Таким чином, виникає невизначеність щодо того, до якої з існуючих моделей кримінального процесу відноситься авторська концепція В.П. Гмирка. Також не зрозуміло, чи пропонує автор якусь нову модель кримінального процесу, яка б відповідала розробленій ним концепції кримінального процесуального доказування [1, с. 311].

Змістовна концепція доказування, запропонована М. А. Погорецьким, ґрунтується на багатовимірному підході до цього явища. У своїй авторській концепції він визначає доказування як комплексну діяльність, що охоплює практичний, пізнавальний, правовий і розумовий аспекти, здійснювану сторонами кримінального процесу [16, с. 74]. У межах зазначеної концепції запропоновано виокремлення у структурі кримінального процесуального доказування зовнішню та внутрішню складові. Зовнішню структуру становлять два етапи: отримання доказів і їх використання. Що ж стосується внутрішніх структурних елементів доказування, то вони включають такі поняття як об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, завдання, засоби та результат доказування [1, с. 311 - 312].

Вбачається, що запропонована вченим концепція кримінального процесуального доказування є логічним продовження розвитку наукових уявлень про доказування. Вона акумулює в собі як ідеї щодо поглядів на доказування як специфічний вид діяльності, так і розуміння цієї діяльності, яке

має пізнавальний характер та знаходиться у полі розумових процесів їх суб'єктів.

Щодо сутності доказування в умовах воєнного стану, то його сутність не може бути відмінною від загального уявлення про кримінальне процесуальне доказування в цілому. У зв'язку із чим його слід визначити як практичну та розумову діяльність уповноважених законом суб'єктів кримінального процесу, яка полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, що здійснюється в умовах воєнного стану.

Питання мети та завдань кримінального процесуального доказування поставали предметом досліджень багатьох науковців протягом тривалого часу. Як підкреслюється у літературі, більшість науковців у процесі пошуку відповіді на це питання звертаються до аналізу концепту «істини». Це цілком обґрунтовано, оскільки кримінальна процесуальна діяльність, за своєю сутністю, належить до сфери гносеології. У філософській науці встановлення істини визнається основною метою будь-якої пізнавальної діяльності. При цьому під істиною розуміють достовірне знання, що адекватно відображає об'єктивну реальність у свідомості людини [17, с. 50]. Отже, в межах кримінально-процесуальної науки сформувалася й донині залишається поширеною позиція, згідно з якою основною метою кримінальної процесуальної діяльності є встановлення об'єктивної істини. Вивчення наукової літератури свідчить про те, що проблема розуміння сутності істини у кримінальному процесуальному доказуванні залишається об'єктом інтересу вчених протягом тривалого часу і досі слугує предметом активних дискусій серед фахівців у галузі процесуального права. На формування такого розуміння в різні історичні періоди та в неоднаковому обсязі впливали різноманітні філософські підходи до трактування поняття істини [18, с. 185-192].

Конституція України в ст. 31 вказує на мету розслідування кримінального правопорушення – з'ясування істини: «Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи *з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи*, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» [19].

Історичний екскурс в історію розвитку поглядів щодо функціональної і сутнісної характеристики категорії «істина» в науці кримінального процесу дає можливість виділити основні теорії, комплексний аналіз яких, на нашу думку, дасть можливість сформулювати власне бачення мети доказування у сучасному кримінальному процесі. Так, В. Т. Нор стверджував, що метою доказування є досягнення істини в кримінальній справі, слушно зауважуючи, що без правильного пізнання того, що відбулося насправді, не можна розкрити злочин і викрити винних у його вчиненні та притягти їх до відповідальності [20, с. 1].

Теорія об'єктивної істини досить довгий час вважалася єдино вірною й зараз продовжує займати панівне становище у вітчизняній науці кримінального процесу. На думку прихильників цієї теорії, під об'єктивною істиною розуміється такий зміст знань, який вірно відображає об'єктивну дійсність і не залежить від суб'єкта пізнання. Встановити об'єктивну істину в кримінальному процесі означає пізнати всі обставини, які мають бути встановленні в кримінальному провадженні, у відповідності з тим, як вони мали місце в дійсності [21, с. 65]. Наприклад, В. М. Тертишник визначає встановлення об'єктивної істини як «основної передумови справедливості судочинства». Об'єктивною істиною він називає таку, яка «підтверджена сукупністю достатніх і належних до справи, допустимих і достовірних доказів, зафіксована в публічних юридичних рішеннях» [22, с. 116].

Однак, з точки зору інших науковців, ця теорія не узгоджується ані з окремими нормами чинного кримінального процесуального законодавства, ані з науковими пропозиціями щодо запровадження нових інститутів у кримінальному процесі. Найбільше протиріччя між теорією об'єктивної істини та вітчизняною практикою кримінального процесу проявляється у впровадженні ін-

ститутів угод, передбачених главою 35 КПК України [23, с. 80].

Зокрема, Ю. М. Мирошниченко визначив, що питання про те, якою має бути істина: об'єктивною (матеріальною) чи формальною (процесуальною), попри простоту формулювання проблеми, розділила теоретиків доказового права на два основні наукові табори. Одні з них наполягають на необхідності відшукування у кожній справі матеріальної (об'єктивної) істини як єдиної підстави для ухвалення обвинувального вироку, тоді як інші заявляють про несумісність об'єктивної істини і змагальності судочинства або цілком заперечують можливість осягнення об'єктивної істини в умовах кримінального процесу, залишаючи за нею статус «юридично формалізованої судової істини, з більш-менш високим ступенем ймовірності (поза розумних сумнівів) наближеним до дійсності» [24, с.198].

Отже, формальна або процесуальна істина розглядається як знання, що відповідають не об'єктивній реальності, а певним заздалегідь установленим правилам і положенням, істинність яких не піддається сумніву та вважається очевидною. У цьому контексті такими правилами виступають приписи нормативно-правових актів (насамперед кримінального процесуального й кримінального законодавства у сфері кримінальної юстиції). У процесі правової оцінки створюється відповідність між окремим поняттям і юридичною нормою, а не матеріальною реальністю [23, с. 81]. Проявом законодавчого закріплення концепції формальної істини можна вважати норми, що містяться в таких положеннях: ч. 2 ст. 23 КПК України, згідно з якою не можуть вважатися доказами відомості, отримані з показань, речових доказів чи документів, що не були безпосередньо досліджені судом, за винятком випадків, передбачених самим Кодексом, а також ст. 90 КПК України, яка визначає преюдиційне значення певних рішень національних судів або міжнародних судових органів у контексті вирішення питання щодо допустимості доказів [5].

Конвенційна теорія істини розглядає істину як результат узгодження між сторонами, яке закріплюється у фінальному рішенні, що завершує кримінальне провадження. Згідно з цією теорією, судження визнається істинним або хибним не на основі його відповідності реальності, а лише через домовленість суб'єктів вважати його таким. Прикладом впровадження цієї теорії у вітчизняному кримінальному процесі є кримінальне провадження на підставі угод, регламентоване главою 35 КПК, а також звільнення від кримінальної відповідальності внаслідок примирення обвинуваченого з потерпілим (ст.ст. 285–289 КПК України, ст. 46 КК України). Хоча такі рішення не обов'язково досягають об'єктивної істини, їх правові наслідки залишаються беззаперечними. В їх основі лежить добровільна домовленість між обвинуваченням і захистом, яка є взаємоприйнятною і слугує вирішенням кримінально-правового спору. Таким чином, це дозволяє досягнути правосудного рішення з одночасною економією часу, коштів і ресурсів [23, с. 81].

Щодо реалізації концепції конвенційної істини у вітчизняному кримінальному судочинстві слід підтримати думку, що вона фактично звільняє компетентні органи від повного, всебічного та об'єктивного з'ясування всіх обставин справи, а суд – від необхідності перевірки їх доказами [24, с. 200], що на нашу думку несе у собі ризики необґрунтованого засудження особи. Слід віднайти баланс між економією процесуальних сил та засобів із повнотою встановлення обставин по кожній справі. Так, затверджуючи угоду у кримінальному провадженні, а особливо – угоду про визнання винуватості, суди повинні встановлювати не лише добровільність її укладання з боку обвинуваченого, а й фактичну її відповідність обставинам кримінального правопорушення задля усунення ризику виникнення судових помилок та засудження невинуватих.

Таким чином, доказування виступає центральним елементом кримінального процесу, який забезпечує як належну кваліфікацію злочинів, так і виконання процедурних гарантій справедливості

Мету кримінального процесуального доказування як сутнісний компонент даного явища пропонується розглядати як свідомо сформований образ очікуваного результа-

ту, до досягнення якого спрямовані дії відповідного суб'єкта доказування. Очевидно, що у контексті змагального кримінального процесу, мета доказування кожної зі сторін кримінального провадження зазвичай не збігається. Кожна сторона має власну мету доказування, яка визначається її процесуальними завданнями та роллю. При цьому мета доказування окремих сторін може також відрізнятися від загальної мети кримінального процесу. Завдання, які виникають у межах кримінального процесуального доказування, логічно випливають із його мети, а також визначаються специфікою об'єкта і предмета доказування. Завдання, що ставляться перед суб'єктами доказування, являють собою сукупність тих дій, які є необхідними для забезпечення досягнення кінцевої мети процесуального доказування. Конкретні завдання формуються суб'єктами відповідно до свого правового статусу та залежно від обставин конкретного кримінального провадження [16, с. 73 - 74].

Видається, що досягнення об'єктивної істини є вельми складно та часто недосяжною метою доказування. При наданні відповіді на це питання слід звернутись до вже сформованого у науці і практиці стандарту доказування «поза розумним сумнівом», яке, власне є прийнятим на рівні міжнародних судових інституцій: Міжнародного кримінального суду – МКС, міжнародних кримінальних судів ad hoc та Європейського суду з прав людини – ЄСПЛ. З одного боку, він сприймається як обов'язок сторони обвинувачення надати переконливі докази вини обвинуваченого. З іншого боку, суд зобов'язаний пересвідчитися, що винуватість обвинуваченого у скоєнні злочину підтверджується безрозсудних сумнівів, базованих на обґрунтованих підставах. У п. 3 ст. 66 Римського статуту зазначено, що для винесення обвинувального вироку суд зобов'язаний досягти переконання у винуватості обвинуваченого у вчиненні злочину, виключивши будь-які розумні сумніви [25].

Висновки

Отже, сутність доказування в умовах воєнного стану слід визначити як практичну та розумову діяльність уповноважених законом суб'єктів кримінального процесу, яка полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, що здійснюється в умовах воєнного стану.

Метою доказування у кримінальному провадженні в умовах дії правового режиму воєнного стану є встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення поза розумним сумнівом. Такий підхід, по-перше, відповідає законодавчій регламентації діяльності із доказування як встановлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України). З іншої сторони, він визначає межі достовірності встановлених обставин для суду та інших учасників кримінального провадження - поза розумним сумнівом, коли немає іншого обґрунтованого пояснення події кримінального правопорушення.

Література

1. Погорецький М.А. Сучасні концепції кримінального процесуального доказування. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтевського (м. Харків, 8 листоп. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. С. 309 – 312.

2. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків: ХНУВС, 2021. 300 с.

3. Благута Р. І., Гуцуляк Ю. В., Дуфенюк О. М. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

4. Бондаренко О.О., Глобенко Г.І., Романюк В.В. Доказування у кримінальному провадженні : курс лекцій / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.О. Юхна ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т № 1, Каф. кримін. процесу та організації досуд. слідства. Харків: ХНУВС, 2018. 156 с

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/4651-17#Text

6. Нор В.Т. Проблеми теорії і практики судових доказів. Львів: Вища школа, 1978. 110 с.

7. Тертишник В.М. Теорія доказів. Харків: Арсіс, 1998. 256 с.

8. Стахівський С.М. Теорія і практика кримінального-процесуального доказування. Київ. 2005. 272 с

9. Грошевой Ю. Деякі проблеми кримінально-процесуальної теорії. *Вісник Академії правових наук*. 2004. № 3. С. 134–145

10. Шумило М.Є. Реабілітація в кримінальному процесі України. Харків: Арсіс, 2001. 320 с.

11. Лобойко Л.М. Кримінально - процесуальне право: курс лекцій: навч. посібник. Київ; Істина, 2005. 456 с.

12. Коваленко Є. Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 632 с.

13. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвідом. наук.-дослід. центр з пробл. боротьби з організованою злочинністю, Акад. прав. наук України, Ін-т вивч. проблем злочинності. Харків: Арсіс, ЛТД, 2007. 576 с.

14. Котюк І.І. Судова гносеологія: проблеми методології та практики : автореф. дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 37 с.

15. Гмирко В.П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2010. 314 с.

16. Погорецький М.А. Нова концепція кримінального процесуального доказування. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 63–79.

17. Словник української мови : у 11 т. Київ: Наук, думка, 1973. Т .4 (1-М). 840 с.

18. Вапнярчук В. В. Історичний розвиток вчень про істину в філософії. *Актуальні проблеми права : теорія і практика* : зб. наук, праць № 22. Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, 2011. С. 185-192.

19. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР.

20. Нор В. Істина у кримінальному судочинстві: ідея, догма права, реалізація. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. 2010. № 2. С. 1–14.

21. Компанієць Є. Мета доказування у кримінальному провадженні про порушення прав інтелектуальної власності: істина чи процесуальна справедливість? *Krakowskie Studia Małopolskie*. 2021. № 4 (32). С. 54 – 77.

22. Тертишник В. Істина «поза розумним сумнівом»: проблеми та колізії доказового права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 2. Т. 1. С. 116 – 120.

23. Вапнярчук В.В. Мета кримінального процесуального доказування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2015.Вип. 1, Т. 4. С. 78 – 82.

24. Мирошниченко Ю. Щодо концепції конвенційної істини в кримінальному процесі. *Jurnalul juridic national: teorie şi practică*. 2016. № 20 (4). С.198-201.

25. Римський статут Міжнародного кримінального суду: Міжнародний документ A/CONF.183/9 від 17.07.1998 р.: URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

SUMMARY

The essence of proving in martial law is defined as the practical and intellectual activity of legally authorized subjects of the criminal process, which consists in collecting, verifying and evaluating evidence in order to establish circumstances that are important for criminal proceedings conducted in martial law.

The purpose of proving in criminal proceedings under the legal regime of martial law is to establish the circumstances of the committed criminal offense beyond reasonable doubt. Such an approach, firstly, corresponds to the legislative regulation of the activity of proving as establishing circumstances that are subject to proof in criminal proceedings (Article 91 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine). On the other hand, it determines the limits of the reliability of the established circumstances for the court and other participants in criminal proceedings - beyond reasonable doubt, when there is no other reasonable explanation for the event of the criminal offense.

Keywords: proving, evidence, criminal proceedings, criminal justice, criminal procedural legislation, judicial practice, martial law.